

ÖMER'İN FETHEDİLEN TOPRAKLARI KAMULAŞTIRMASI (8)

(...dünden devam)

İşte bundan dolayı kendisinin halifeliği sırasında Irak'ı fetheden mücâhidler, bu toprakların kendilerine dağıtılmasını istemişler, fakat Halîfe bu öneriyi şöyle reddetmiştir: "Biz bunu şimdi mücâhidlere dağıtırsak, daha sonra gelecek mü'minler bundan pay alamazlar. Oysa bu malda, daha sonra gelecek mü'minlerin de payı vardır". Böylece Hz. Ömer, fethedilen toprakları, bütün Müslümanlara ganimet yapmış (kamulaştırmış), işletmesini de haraç karşılığında eski sâhiplerine bırakmıştır (Ebû Yûsuf, Kitâbu'l-harâc, İslâmda topraktan). Bu da aslında Hz. Peygamber (s.a.v.)'in tatbikatına dayanmaktadır.

Ensarin Örnek Davranışı

Bilindiği gibi ilk muhâcirler, evlerini barklarını bırakıp Medine'ye hicret etmişlerdi. Ensâr denilen Medineli Müslümanlar, onlara yardım ediyorlardı. Muhâcirlerin toprakları, gelirleri yoktu. Nadîr Oğullarının toprakları fethedilince Peygamber (s.a.v.), Allah tarafından kendisine tahsis edilen bu toprakları, ilk muhâcirlere dağıtıp onları, ensâra yük olmaktan kurtarmak istedi. Bu konuda ensâr ile istişare etti. Onlar buna razı oldular. Ve bu malın, muhâcirlere dağıtılmasından ötürü, gönüllerinde bir burukluk hissetmediler. Bir rivâyete göre Peygamber (s.a.v.) ensâra:

□ Kardeşleriniz mallarını ve çocuklarını bırakıp size geldiler. Dilerseniz sizin evlerinizden ve mallarınızdan alıp muhâcirlere de vereyim, bu ganimeti de sizinle onlar arasında bölüştüreyim. Dilerseniz bu ganimeti sadece muhâcirlere taksim edeyim, sizin evleriniz, mallarınız size kalsın, dedi. Dediler ki:

□ Bizim evlerimizi ve mallarımızı da onlarla bölüştürelim, bu ganimet de yine tamamen onların olsun, biz bundan almayalım. Peygamber:

□ Başka bir öneri yok mu? dedi.

□ Başka ne olur yâ Resûlâllah, dediler.

□ Onlar çalışmayı (toprağı işlemesini) bilmezler. Siz onların yerine bu toprakları işler, ürününü bölüşürsünüz, dedi.

Onlar da içlerinde hiçbir cimrilik ve burukluk duymadan buna razı oldular (Câmi'u'l-beyân: 28/41-42; Mefâtîhu'l-ğayb: 29/282; İbn Kesîr: 4/340).

Âyetlerde fey'in, yani savaşız ele geçen ganimetlerin, kamulaştırılıp kamu işlerine ve bütün Müslümanların yararına harcanacağı buyurulmaktadır. Hz. Peygamber'in, bu toprağı muhacirlere dağıtması, en çok onların ihtiyaç içinde olmalarından dolayıdır. Çünkü bu husus, kendi takdirine bırakılmıştır. Tasarruf hakkı kendisinedir. Ama Hz. Peygamber, fakir olduklarını, ihtiyaçları bulunduğunu söyleyen iki veya üç Medine'liye de bu ganimetlerden pay ayırmıştır.

(devamı yarın..)